

Úvod

Kdyby nám někdo v primě řekl, že jednoho dne budeme šéfredaktorkami školního časopisu, nedokázaly bychom si to představit. A teď, o pět let později, tu sedíme a píšeme úvod do zbrusu nového čísla GyBeatu, který vyjde poprvé po třech letech. Náš časopis bude ale jiný, než si mnozí z vás pamatují. Zaprvé jsme se rozhodly, že bude především v elektronické podobě. Také chceme upustit od nudných, zdouhavých textů, které by vás stejně nebavily.

Byly bychom rády, kdybyste GyBeat četli s chutí. Proto jsme zařadily do obsahu i méně seriózní články. Zároveň se ale věnujeme i závažnějším tématům a také klademe důraz na estetické zpracování.

Časopis samozřejmě nevznikl sám od sebe. Za jeho vydáním stojí spousta talentovaných mladých lidí – naše redakce. Tímto bychom jim všem chtěly poděkovat za čas a snahu, kterou do GyBeatu dali. Speciální díky patří také paní profesorce Millkové, která nejenže přišla s návrhem časopis obnovit, ale také nás podporovala během celého procesu. V neposlední řadě jsme vděčné za vás, naše čtenáře. Jak by řekla Božena Němcová: „Doufáme, že budete GyBeat číst stejně tak rádi, jako my jsme ho psali.“

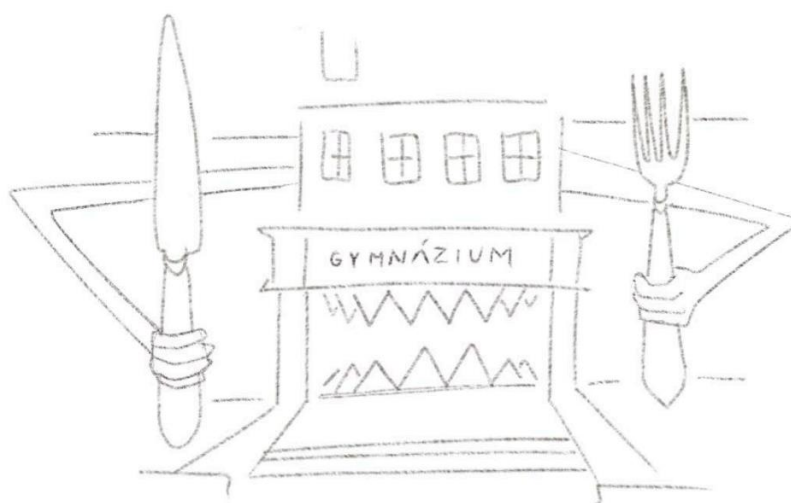
-Vaše šéfredaktorky Ester Teyslerová a Andrea Nguyen

Co vlastně znamená slovo GyBeat?

Milý/í čtenáři, ať už v jednotném nebo množném čísle,

v ruce držíte první číslo nového školního časopisu. Ptáte se, co vlastně GyBeat znamená?

Interpretací je mnoho – ať už je to tlukot (beat) pomyslného srdce GyBu, nebo všudypřítomný pocit poraženosti (beaten) studentstva. Nesmíme také zapomenout na interpretaci, ve které nás škola mlátí (beat) nějakým dlouhým, ale hlavně tvrdým sportovním náčiním – v Americe baseballovou pálkou, v Česku například florbalkou. Z čistě fyzikálního hlediska je slovo Gy (Gray) jednotka absorbované dávky radiace, tudíž škola do svých studentů přímo bije (beat) pozitivní energií. Slovo „beat“ se také objevuje v názvu generace, z níž někteří příslušníci na GyBu pořád setrvávají.

Interpretací je mnoho, ale já si stojím za tím, že má slovo GyBeat špatné kapitálky a mělo by se psát jako GybEat. Škola vezme mladého primánka, metaforicky opici gibbona, na začátku jeho evoluční dráhy, kdy určitě napíše slovo „gybon“ takto (s tvrdým y), sní ho, prožene ho svým pomyslným trávicím traktem - 8 lety studia - a bývalý primánek z ní vyjde jako nový člověk.

Matyáš Příhoda

Na Kafičko s Duškem

Milí čtenáři, vítajte u prvního dílu záznamu debatního podcastu 'Na Kafičko s Duškem'.

Jsme studenti vyššího gymnázia a rádi bychom Vám pravidelně poskytovali rozhovory s panem profesorem Duškem na aktuální témata. Tento měsíc se nemluvilo o ničem jiném než o volbách v Americe, které tedy budou tématem dnešního premiérového dílu.

Volby vyhrává ekonomika, Američané volili z peněženek a republikáni mají na své straně boha, tvrdí profesor Dušek

Dobrý den, pane profesore, dnes se s Vámi pobavíme o volbách v USA.

Podle předvolebních debat vypadaly obě strany docela vyváženě. Proč podle Vás tedy obhájil mandát zrovna Donald Trump? Myslíte si, že to ovlivnil Bidenův odstup z kandidatury?

Myslím si, že to výsledek ani tak neovlivnilo. Spíš možná proto, že Harrisová přišla později, až uprostřed léta. Já si myslím, že rozhodlo to, že ona **není moc silná rétorika**. Nebyla silná v ekonomických otázkách, ve kterých se údajně ani moc nevyzná. A vzhledem k tomu, že **tradičně vyhrává místní volby ekonomika**, tak bylo jasné, že ta inflace, které čelili, hrála Trumpovi do karet. Je to byznysmen, je čitelný. Deklaroval, že by velkým firmám snížil daně a je v tom konzistentní. Američané volili skrz své peněženky, a zase použiju chytrolínství – je nezajímá HDP a že rostou akciové trhy. Ví akorát, že se podražilo a nevrátilo se to k těm hladinám jako za Trumpa. Šokuje mě, že se průzkumy zase totálně netrefily, byl to jednoznačný výsledek – **Trump má absolutní moc**.

Dalším z problémů, které rozhodovaly koho budou Američani volit, byla migrace. Donald Trump ji chtěl řešit pomocí deportace. Co na to říkáte?

Nesmysl. Sliby měsíc před volbami hrajou roli, to známe napříč naší civilizací. Je to demagogie, Trump mluví o tom, že část přistěhovalců jsou násilníci a drogoví dealeri, což si myslím, že se nezakládá na pravdě. **Nedovedu si ani technicky představit, jak byste v právním státě mohli deportovat 10 milionů lidí.** Kdybych si měl tipnout, tak ani ten pokus nebude realizován, ale nevím, nežiju v Americe. Nedokážu si představit, jak by tohle mohlo projít. (To není mučení vězňů na Guantánamu, to je vojenské právo a úplně jiný kontext boje proti terorismu.)

Když tyto Trumpovy sliby nebudou dodrženy, budou nějaké následky?

Donaldovi Trumpovi může být teď všechno jedno, protože nemůže obhajovat mandát a může si defakto, v rámci právního systému, dělat, co chce. **Možná zklame některé voliče, ale i tak to je jedno.** Teď mu to nikdo nevezme.

Zvýšení daní pro firmy a lidi s vyšším příjmem, které měla v plánu zavést Harrisová, odsoudili někteří ekonomové. Jaký je Váš názor na toto řešení?

To je tzv. mírná progresivní daň, to známe i u nás. Proč ne, **já osobně bych byl i pro.** Je ale pravda, že je těžké stanovit, co je to 'mírné', protože když máte miliardy dolarů, tak 'mírné' mohou být desítky milionů dolarů. Jsou velice sofistikované mechanismy, jak se vyhnout placení příliš vysokých daní, a proto to ekonomové kritizují – **je to zahrávání si s ohněm.** Socioekonomické nůžky se hodně otevřely - v Americe 1% lidí vlastní asi 50% majetku země, takže chápu Harrisovou.

Kamala Harris se zapsala do historie jako kandidátka na víceprezidentku a soustředila se na práva na potrat. Jak efektivní podle Vás byla její kampaň v řešení tohoto tématu?

Obecně ten názor na potraty je zajímavý. Trump říká, ať si to rozhodnou jednotlivé státy unie. Je to velké téma - v naší společnosti máme tuto debatu už dávno uzavřenou, ale v Americe je velký vliv náboženských fundamentalistů, z jejichž kruhů se často rekrutují voliči Republikánské strany. Ta logika je svým způsobem legitimní u tradičně republikánských států. Jsem přesvědčen, že je to právo ženy, ale pro věřící je dítě dar, takže chápu obě strany. Je to kontroverzní - **Harrisová to téma hodně zvedala, ale u republikánů nemohla uspět, protože mají na své straně boha.**

Prohlásil jste, že vtipné výroky během debat a excesivní kampaň k celému procesu patří. Ke kterým voličům nejvíce promlouvá?

Asi opravdu k těm republikánským. Ty výroky byly někdy na hraně slušnosti, ale patří to k té kampani - je to taková show. Jsou dokonce studie na to, že **voliči republikánů daleko víc podléhají konspiračním teoriím.**

Spousty nejen amerických občanů vyjádřily znepokojení z výsledků voleb. Co si myslíte, že bude následovat?

Myslím si, že **nepokoje nebudou, lidi to ustojí a život půjde dál.** Trump není absolutistický diktátor, je obklopen poradci, a ti ho budou korigovat. Nebojím se nějakého špatného vnitropolitického vývoje.

Jaký to bude mít důsledek pro válku na Ukrajině?

Trump je rozhodně člověk, co nerad prohrává. Podle mě Ukrajinu určitě nehodí přes palubu, ale bude se snažit tlačit na obě strany, aby tam zavládlo nějaké příměří. Nebude chtít prohrát a ztratit tvář - vzpomeňme si na chaotický odchod z Afghánistánu. Moje koncepce je, že **Ukrajina se vzdá části svého území**, bude muset, **Rusko získá Donbas** a **Ukrajina dá nějaký slib**, že dalších 20 let **nevstoupí do NATO**, ale domluví se státy, že bude masivně vyzbrojena systémy nejaderného odstrašení, aby se neopakovala situace z roku 2022. Trump má i hodně ekonomických nástrojů, jak Rusy trochu přitlačit.

Trump si stěžoval, že státy NATO neodváděly dostatečné peníze na armádu, myslíte si, že se to bude nějak řešit?

Bude. **Trump to bude tlačit**. Evropa posledních 30 let totálně zaspala a myslela si, že to vždycky nějak s Ruskem vykomunikuje, ale v tomhle jsme to fakt podcenili. Pojďme ty peníze efektivně investovat, abychom měli odstrašující sílu, ale zároveň se pojďme tím Ruskem nestresovat - jaderné zbraně podle mě nikdy nepoužijou. **Jsou to troubové - moc tam toho nepředvedli. Je to směšné, ale hrozné**. Můžeme teď v zimě čekat velkou vlnu migrace, protože tam Rusové zničili spoustu tepelných elektráren, ale určitě to zvládneme.

A tímhle zklamáním končíme. Vážím si toho, že o tohle vůbec máte zájem, je to vážné téma.

My vám moc děkujeme za rozhovor, pane profesore.

Terka Mikulová, Vali Reyttová, Tonda Labuda

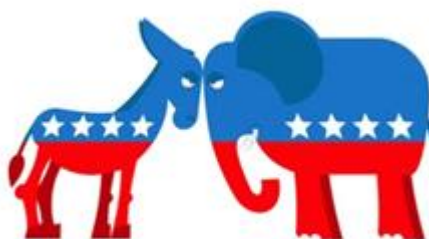

Americké prezidentské volby aneb proč mluvíme o kachnách z parku?

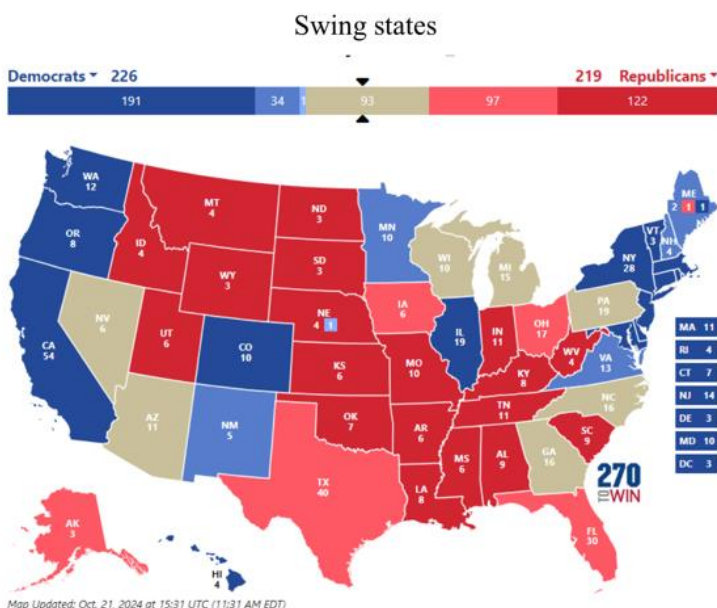
Zcela jistě vaší pozornosti neunikl americký souboj o Bílý dům. Možná jste slyšeli o imigrantech pojídajících domácí mazlíčky obyvatel města Springfield, či jste dokonce zhlédli debaty kandidátů. Napínavý souboj nakonec vyhrál Donald Trump z Republikánské strany. Pojďme si tuto událost více přiblížit.

Demokraté vs. republikáni

Základní politické směřování kandidátů lze vytušit již z jejich příslušnosti k Demokratické nebo Republikánské straně. Republikáni zastupují konzervativní a spíše pravicový pohled. Typicky je volí lidé pocházející ze Středozápadu a z jihu Spojených států. Naopak demokraty preferují spíše obyvatelé z východního a západního pobřeží USA, zastávající více liberální názory.

Kandidáti

Demokratická strana:

- v politickém spektru víc nalevo (liberální levice) – školství (inkluze), zdravotnictví (reforma pojištění – desítky milionů nemají stále zdravotní pojištění), práva menšin vč. sexuálních
- ekonomika: zdanění bohatších
- bohatší vzdělanější běloši z měst, více mladých lidí
- židovští a afroameričtí voliči

Republikánská strana

- v politickém spektru více napravo
- bílí venkovští voliči, chudší, s nižším vzděláním, z venkova
- starší lidé – konzervativnější
- evangelíci – věřící...
- ekonomika: snížení daní korporacím
- právo států unie zakázat potraty
- proti woke ideologii

Za stranu republikánů se o prezidentský post ucházel již zkušený exprezident Donald Trump, který v roce 2020 neobhájil svůj mandát. Kolem tohoto kandidáta se vznáší velké množství kontroverzí – byl shledán vinným z falšování finančních záznamů ve všech 34 bodech obžaloby, což ho činí prvním prezidentem USA, který byl usvědčen z trestného činu. Demokrati vyslali do boje ostříleného politika, současného prezidenta Joea Bidena, který však pod nátlakem voličů odstoupil kvůli svému věku. Nahradila ho jeho viceprezidentka Kamala Harris. Tato vystudovaná právnička v minulosti působila jako nejvyšší státní zástupkyně ve státě Kalifornie a také jako senátorka za Kalifornii. Je první ženou a zároveň i prvním člověkem s afroamerickými a asijskými kořeny ve funkci viceprezidenta USA. Někteří ji obviňují z toho, že se ke své závratné kariéře dostala „přes postel“, nicméně zatím nikdo nepředložil konkrétní důkazy podporující takové tvrzení. Tito dva finální kandidáti se v září střetli ve velice plodné debatě, kde oba představili své názory a plány do budoucna.

Témata letošních voleb

Na jaká témata se kandidáti zaměřili tento rok? Začínáme-li exprezidentem Trumpem, musíme určitě zmínit téma nelegální migrace, což ve druhé prezidentské debatě vyvrcholilo jeho výrokem: „In Springfield, they're eating the dogs, the people that came in, they're eating the cats,“ kdy mluvil o virálním videu občana Springfieldu, který tvrdil, že nelegální migranti, žijící v tomto městě, zabili kachny z místního parku za účelem jejich konzumace. Donald Trump má jasné řešení tohoto problému – deportace obřích rozměrů. Když kandidoval v roce 2016, sliboval podobné opatření, přesto deportace nikdy nepřesáhly počet 350 000 osob. Plánuje k tomu použít zákon Alien Enemies Act z roku 1798, který prezidentovi

Latest exit poll: Key demographics

Polls are an approximate guide to candidate support

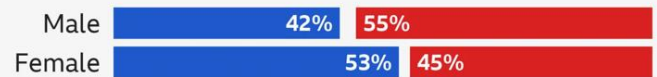

Voted Harris

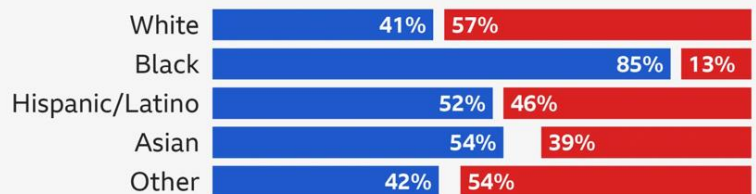

Voted Trump

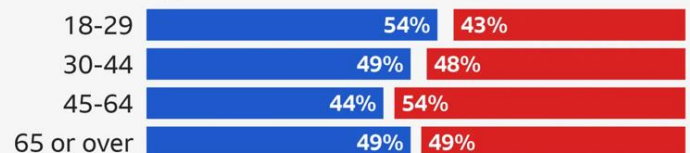
Gender

Race

Age

Education

Sample size: 22,509 respondents. All figures have a margin of error
Bars may not sum to 100% because of other candidates and rounding

Source: Edison Research/NEP via Reuters

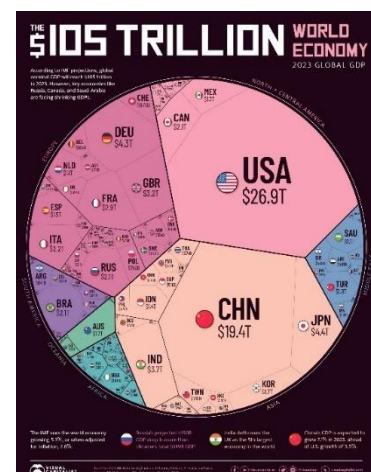
umožňuje deportovat občana státu, se kterým jsou USA ve válečném stavu. Problém je v tom, že migranti přicházejí zejména ze států Střední a Jižní Ameriky, které s USA neválčí. Kamala Harris naopak navrhuje posílení pohraniční stráže a přísnější pravidla pro udělování azylu.

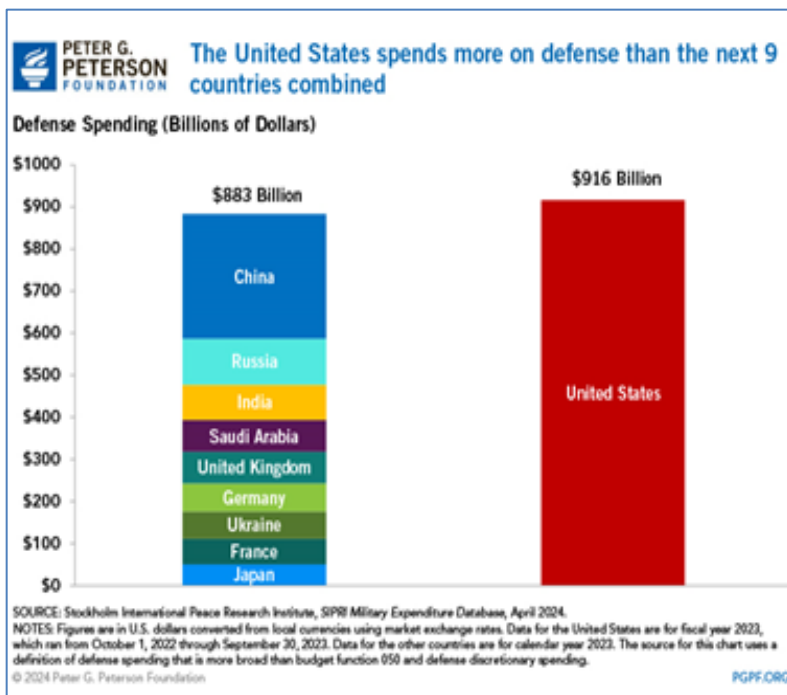
Dále republikánský kandidát využívá frustrace lidí ohledně výše daní během Bidenova volebního období, přestože v USA stále platí Trumpova daňová politika Tax Cuts and Jobs Act (TCJA) z roku 2017, kdy byl prezidentem. Chystá se snížit daně vysoce výdělečným firmám, což by vedlo k většímu zisku daných společností a vytvořilo by to více pracovních míst. Kamala Harris plánovala zvýšit daně vysoce ziskovým firmám a lidem s vyšším příjmem a zavést více daňových úlev, např. pro rodiny s dětmi. Mnozí ekonomové se však domnívají, že by to zpomalilo ekonomický růst a došlo by ke snížení počtu pracovních míst.

Co se týče Kamaly Harris, pro ni byly tento rok důležitým tématem potraty. Nejvyšší soud USA totiž před dvěma lety zrušil právo na interrupci, které existovalo na federální úrovni, tj. ve všech státech USA, na základě rozsudku z roku 1973 v kauze Roe vs. Wade. Právní pravidla týkající se potratů jsou tak v současné době v jednotlivých státech různá a v některých státech jsou potraty prakticky úplně zakázány. Z tohoto důvodu dochází ke zbytečným úmrtím těhotných žen, protože lékaři se obávají jim poskytnout lékařskou péči. Kamala Harris usiluje o znovuzavedení práva na potrat ve všech státech USA. U tohoto tématu se Trump nepřiklonil k názoru své politické strany, která je pro celkový zákaz potratů. Jeho postoj je nejasný, jelikož v roce 1999 prohlásil, že je tzv. „pro-choice“, tedy že nepodporuje zákaz interrupcí, v roce 2011 však tvrdil opak. Aktuálně se přímé odpovědi na tuto otázku vyhýbá se slovy: „Nechal bych to na jednotlivých státech.“

Co znamená výsledek voleb pro Evropu?

Ačkoliv se nejedná o naši hlavu státu, výsledek nás stejně ovlivňuje. Americká ekonomika je totiž nejvlivnější ekonomikou světa – má největší podíl na světovém HDP. Jakékoli výkyvy americké ekonomiky by tedy měly enormní dopad nejen v Evropě, ale i na celém světě. (Viz světová hospodářská krize, která vypukla v roce 1929 v USA.)

Dále může Trumpovo zvolení významně ovlivnit evropskou bezpečnost. Trump totiž chce, aby evropské státy investovaly více do obranných sil NATO. USA samostatně nyní přispívá více než polovinou. Když byl Trump dotázán, zda by USA ochránily státy NATO v případě napadení Ruskem, prohlásil: „Absolutně ne, neplatili jste, porušili jste závazek.“

Ne, neochránil bych vás, vlastně, podpořil bych je (Rusko), aby dělali cokoliv, co chtějí.“

Dalším důležitým aspektem pro Evropu je Trumpův postoj k válce na Ukrajině.

Vyjádřil se k tématu takto: „Vyřeším tento problém a vyřeším ho velmi rychle, nebude mi to trvat déle než jeden den. Vím přesně, co řeknu každému z nich (Zelenskyj a Putin), mám s nimi dobré vztahy.“ Podporuje mír i za podmínky, že by Ukrajina ztratila část území, což některým může připomenout neúspěšnou politiku appeasementu a Mnichovskou dohodu z roku 1938.

Není jasné, čím hodlá Trump přesvědčit ukrajinského prezidenta Volodymyra Zelenského, aby přijal jeho návrh. Snad se k tomuto tématu v blízké budoucnosti vyjádří podrobněji.

Závěr

20. ledna 2025 nás čeká inaugurace nově zvoleného prezidenta USA Donalda Trumpa. Uvidíme, co jeho působení ve funkci prezidenta přinese. Doufejme, že v období jeho mandátu budou američtí mazlíčci v bezpečí.

Zdroje

<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/volby-usa-co-bude-dal-s-trumpovymi-soudy-muze-si-prezident-udelit-milost-263912>

<https://www.ap.org/news-highlights/elections/2024/where-trump-and-harris-stand-on-immigration-and-border-security/>

<https://www.youtube.com/watch?v=V5CR7HkByC4&pp=ygURdHJ1bXAgc3ByaW5nZmllbGQ%3D>

<https://www.youtube.com/watch?v=jGP1hJJNstI>

<https://youtube.com/shorts/jcNzoONhrmE?si=GE6zgrhhVYEDADiK>

<https://www.youtube.com/watch?v=QC2ekfRXtjw>

Zita Kainarová, Ema Velenská

17. listopad

Letos tento státní svátek bohužel vyšel na neděli a nedopřál nám den volna navíc. Budme ale rádi, že jsme do té školy jít mohli. Před 85 lety totiž studenti takové štěstí neměli.

Co se dělo 17. listopadu 1939?

Po několika studentských protiokupačních demonstracích Adolf Hitler 16.11. nařizuje uzavření všech vysokých škol po dobu tří let. V ranních hodinách následujícího dne gestapo zastřelí 9 studentských vůdců, zatkne více než 1200 studentů a profesorů a většinu z nich odveze do koncentračních táborů.

Co se dělo 17. listopadu 1989?

Na pražském Albertově se shromažďují stovky studentů pro uctění památky studenta Jana Opletala, kterého před 50 lety zabil nacisté. Oficiálně povolená akce spontánně přerůstá ve vůbec největší protest proti komunistickému režimu. Po cestě na Václavské náměstí je průvod zastaven Veřejnou bezpečností na Národní třídě a začíná násilné rozhánění demonstrantů. Jsou vyzýváni, aby Národní třídu opustili; když se o to však pokusí, končí s nalomenými žebry a jinými zraněními. Tomuto dni vděčíme za začátek sametové revoluce.

Co se dělo 17. listopadu 2024?

Jestli je někde cítit demokracie a svoboda ve vzduchu, je to jednoznačně Národní třída v toto osudové datum. Kolem druhé hodiny odpolední jsou zde ještě poměrně malé skupiny lidí. Někteří jen tak postávají se svařáky v rukou a užívají si atmosféru, jiní míří na různé besedy a rozhovory. Týdeník Respekt v Divadle X10 pořádá debatu o vztahu Čechů a Slováků v dnešní době, na Nové scéně Národního divadla si můžete poslechnout diskuzi novinářů o tom, proč euforii po našem vstupu do EU tak rychle vystřídal euroskepticismus, a v UMPRUM se Martin Groman a Michal Stehlík z podcastu „Přepište dějiny“ věnují vztahu církve a komunismu v 80. letech minulého století. Pro velký zájem a naplnění kapacity se nám nepodaří ani jednu akci navštívit, a tak jdeme dál.

Po celé délce Národní jsou rozmístěny stánky s občerstvením a s připínacími stužkami. Ty jsou takovým nepsaným pravidlem – až na pár výjimek zahlédnete, jak malé trikolóry zdobí každý kabát nebo čepici.

Přicházíme k mobilnímu studiu Radiožurnálu, ve kterém se celý den střídají nejrůznější hosté. K naší velké radosti je na řadě herec, režisér, spisovatel, zkrátka ikona našeho národa, Zdeněk Svěrák. Připojíme se k rozrůstajícímu se hloučku diváků a posloucháme jeho krátké, ale velmi milé povídky, které je následně oceněné dlouhým potleskem.

Okolo půl páté, když pouliční lampy vystřídají slabé slunce, se setkáváme s přáteli a jdeme si společně projít Národní. Na domech vlají ve studeném větru české vlajky, lidí stále přibývá a nám v momentě, kdy se dav zastaví, dochází, že se blíží „hřeb večera“.

Začíná promítání krátkého filmu s názvem *Svoboda nás spojuje*. Bohužel uvízneme v místě, ze kterého není skoro nic vidět, tak spolu s ostatními alespoň dychtivě posloucháme. V symbolický čas 17:11 herečka Anna Fialová přichází na balkón Paláce Metro. Celá Národní utichá a tisíce lidí jako by zmizely. „Ať mír dál zůstává s touto krajinou...“ *Modlitba pro Martu* od Marty Kubišové, stejně jako každý rok, všechny dojmá. Atmosféra je nepopsatelná. Drobné kapky deště dopadají na můj obličej hledící vzhůru na balkón. Po zádech mi běhá mráz a z očí se derou slzy. Postupně se přidávají další a další hlasy a poslední sloku zpívá snad už úplně každý. K bouřlivému aplausu se zanedlouho přidává cinkání klíčů a mě přepadá vlna nostalgie pro něco, co jsem ani nezažila.

Následuje nekonečné tlačení a čekání na rozpuštění davu, po kterém pro vás má svoboda a volnost úplně nový význam. Přesuneme se na *Koncert pro svobodu* na Václavák, kde si zazpíváme *Stánky* a *Anděla*. Po našem odchodu vystoupí například Karel „Kovy“ Kovář, Robert Záruba a Marek Adamczyk.

Ani zdaleka jsem nezmínila vše, co se v tento den na Národní třídě děje, tudíž vřele doporučuji tam příští rok zajít a prožít to na vlastní kůži. Svoboda je krásná, ale velmi křehká a je důležité si to připomínat. Tak snad se tam za rok potkáme!

Isabela Ulrychová

ISAAC NEWTON

Ve vánočním dílu byste asi článek o teoretickém fyzikovi nečekali. Možná Vás ale překvapí, že má Newton s Vánoci společného více než Ježíšek. Jak by potvrdil Sheldon Cooper – Newton se narodil podle Juliánského kalendáře 25. prosince 1642, zatímco Ježíšovo narození proběhlo v létě a oslavy byly posunuty, aby korespondovaly s pohanským svátkem oslavujícím zimní slunovrat. Pojďme se tedy na tohoto geniálního vědce podívat zblízka.

Asi neznámějším Newtonovým přínosem jsou jeho poznatky z oblasti mechaniky. Publikoval je roku 1687 v třídílném textu *Philosophiae Naturalis Principia Mathematica* a patří mezi ně jeho tři pohybové zákony a zákon univerzální gravitace. Pojďme si tedy říct něco o tom, jak Newtonova *Principia* málem nebyla publikována kvůli rybám.

Problémy s Principií

Na začátku sedmnáctého století publikoval Johannes Kepler své zákony popisující pohyb těles ve vesmíru. Tyto zákony uspokojivě popisovaly realitu, ale neposkytovaly vysvětlení, proč se tělesa chovají právě takto. Otázka „proč?“ sžírala vědce několik desetiletí, než astronom Edmond Halleyho napadlo zeptat se lukasiánského univerzitního profesora katedry matematiky, kterým v té době nebyl nikdo jiný, než Isaac Newton. Tento dotaz Newtona ponoukl k napsání zmíněných *Principií*, která se následně stala jedním ze základních pilířů klasické mechaniky. Když je po dvou letech dokončil, nastaly problémy. Royal Society, jejímž členem Halley byl a která dílo přislíbila vydat, publikovala v předešlém roce knihu *Historie ryb*, která se ukázala jako naprostý debakl. Nyní se obávala, že kniha o matematice a fyzice by mohla dopadnout podobně. Celé vydání tedy financoval Halley, kterému kromě toho Společnost nebyla nadále schopna poskytovat 50 liber ročně a místo toho mu začala platit neprodejnými výtisky *Historie ryb*.

A jak to bylo s tím jablkem?

Newtonova *Principia* představovala významný milník v probíhající vědecké revoluci. Skutečnost, že vše lze vysvětlit logickými důkazy a výroky, na něž Newton kladl důraz, byla navíc jedním z podnětů pro vznik osvícenství, tedy způsobu uvažování kladoucího důraz na člověka a jeho rozum. Co se samotné fyziky týče, představovala *Principia* převrat ve vědeckém uvažování. Do jejich vydání vůbec nebyl samozřejmý předpoklad, že na zemi a ve vesmíru platí stejné fyzikální zákony. Newtonova genialita spočívala v tom, že děje nejprve abstrahoval od vnějších vlivů a až poté začal uvažovat, jak budou probíhat interakce více těles současně. Například zákon setrvačnosti: „Těleso má tendenci setrvávat v klidu nebo v rovnoměrném přímočarém pohybu, pokud na něj nepůsobí žádná vnější síla, nebo je výslednice všech sil na něj působících nulová.“ Skutečnost, že když se něco pohybuje, tak se to bude chtít pohybovat do nekonečna, je v rozporu s jakýmkoli pozorováním reality a je potřeba skutečného génia, aby si uvědomil, že se těleso zastaví jen kvůli odporovým silám.

Důležitým přínosem je také již zmíněný zákon univerzální gravitace. Univerzální proto, že je to síla vlastní všem tělesům – protože těžší tělesa jsou... *těžší*, tedy síla¹ gravitace závisí na hmotnosti přitahovaného tělesa, musí se přeci i toto těleso podílet na utváření této síly. Historka s jablkem je dnes mnohdy označována za nepravdivou, není ovšem vyloučené, že toto ovoce Newtonovi skutečně poskytlo inspiraci. Ačkoli mu pravděpodobně nespadlo přímo na hlavu, Newton sám často říkával, že ho myšlenka s gravitací napadla, když pozoroval padající jablko a přemýšlel, proč spadne vždy právě dolů. Newtonovu teorii gravitace sice roku 1916 vyvrátil Albert Einstein svou obecnou teorií relativity, ale když teď bude mít ty narozeniny, tak na to pro dnešek zapomeňme.

Newton a jeho experimenty

Kromě geniálního fyzika byl Newton také pěkný podivín. Když zrovna neprováděl průlomové fyzikální objevy, zabýval se zvláštními experimenty – například si strčil jehlu mezi oko a kost tak daleko, jak jen dokázal, nebo zíral do slunce, dokud to vydržel, jenom aby zjistil, co se stane. Mimo to byl také vášnivým alchymistou a teologem. Velkou část života strávil tím, že se pokoušel přeměnit běžné kovy na drahé, nebo se pokoušel nalézt skryté poselství v půdorysu chrámu krále Šalamouna.

I přesto, že je Newton jednoznačně jedním z největších fyziků všech dob, zakladatel optiky jako vědního oboru, jeden z autorů diferenciálního počtu a mnoho dalšího, ke svým objevům se stavil spíše skromně: „Jestliže jsem viděl dál než ostatní, bylo to proto, že jsem stál na ramenou obrů.“

David Teysler

Zdroje

Bryson, B.: Stručná historie téměř všeho. Euromedia Group, Praha 2015, 456 str.

Koubský, P.: Věda podle abecedy. N media, Praha 2015, 320 str.

¹ Ale pozor, skutečně jen síla, ne zrychlení – to je pro všechna tělesa v dané vzdálenosti od Země (nebo jakéhokoli jiného tělesa) stejné. V běžných podmínkách padají lehčí věci pomaleji jen díky odporu vzduchu.

Fun fact

Čingischán lil svým nepřátelům do očí a uší roztavené stříbro.

Čingischán byl mocný mongolský vojevůdce, který během 12. století vybudoval největší světovou říši. Ke svým nepřátelům byl nemilosrdný a říká se, že když zajal vladaře nepřátelského státu Inalčuka, vyřídil ho právě tímto způsobem.

Andrea Prokopová

Vánoční kuriozity

Vánoce se slaví téměř po celém světě. V České republice je pro ně typický Ježíšek, ozdobený stromeček nebo třeba šupiny pod talířem. Jak ale tento křesťanský svátek oslavují v jiných zemích?

Kdybyste se o Vánocích vypravili třeba na Island, museli byste si dávat pozor na lidožravou kočku „Yule Cat“, která se skrývá ve sněhu a sní každého, kdo na sobě nemá nové oblečení.

Gruzínci místo borovice nebo smrčku zdobí čičilaki, což jsou větve lísky nebo ořešáku, ze kterých se strouhají hobliny, takže pak vypadají jako dlouhé bílé vousy.

V Moldavsku slaví Vánoce hned dvakrát za rok, a to proto, že země uznává termín Vánoc jak podle Gregoriánského, tak Juliánského kalendáře. Většina obyvatel si to užívá, někteří ale naopak tvrdí, že se tím vytratí kouzlo Vánoc a panuje zmatek ohledně toho, jak a kdy Vánoce oslavovat.

V Iráku oslavují více příchod nového roku než narození Ježíše Krista a jejich tradičním jídlem je pacha – pokrm z ovčí hlavy, žaludku a nožiček.

A jestli vás tohle nezaujalo, třeba se vám bude víc líbit japonská tradice, kde se o Štědrém večeru stojí fronty před KFC.

Nela Kaštovská

Jak na linecké cukroví

Linecké cukroví se jistě řadí k jednomu z nejoblíbenějších. Je snadné na přípravu a dá se vykrajovat do mnoha různých tvarů. Tenhle recept respektuje zásadu mouka, máslo, cukr - v poměru 3:2:1. Na konci naleznete tipy a triky, aby bylo cukroví co nejlepší.

Ingredience:

- hladká mouka 210 g
- máslo 140 g
- moučkový cukr 70 g
- žloutek 2 ks
- vanilkový cukr 1 ks
- kůra z jednoho BIO citronu
- moučkový cukr (na vyvalování těsta)
- marmeláda (na promazávání)

Postup:

1) Máslo musí mít pokojovou teplotu, takže ho vyndáme z lednice v předstihu. Prosejeme mouku s cukrem, přidáme máslo, citronovou kůru a dva žloutky a začneme rukama propracovávat, dokud těsto nebude úplně hladké. Poté ho zabalíme do fólie a necháme nejméně hodinu odležet v lednici.

2) Odleželé těsto necháme chvíli povolít při pokojové teplotě a na válu posypaném moučkovým cukrem ho rozválíme na plát silný asi 3-5 mm. Z těsta pomocí vykrajovátek vykrajujeme libovolné tvary a do poloviny z nich pak uděláme díru. Zbylé těsto spojíme a znovu ho zpracujeme.

3) Vykrojené tvary položíme na plech vyložený pečícím papírem a dáme péct do trouby rozehřáté na 160 °C na 10-15 minut.

4) Upečené linecké necháme vychladnout. Poté ho potřeme marmeládou podle vlastního výběru a slepíme. Linecké v kontaktu s marmeládou postupně změkne.

Tipy

- Hned po upečení cukroví sundejte z plechu, jinak ztmavne.
- Máslo na linecké těsto sice musí mít pokojovou teplotu, nesmí ale být moc měkké, jinak se při zpracování začne rozpouštět a těsto se bude rozpadat.
- K lineckému, které je samo o sobě sladké, se doporučují kyselější džemy nebo marmelády, např. rybízový či jahodový džem.
- Cukroví, které potřebuje rozležet a zvláčnět, skladujte v papírových krabicích vystlaných ubrousky, cukroví, které má zůstat křupavé, zase v plechových či plastových dózách, opět vystlaných ubrousky.
- Pokud pečete na poslední chvíli, přidejte do krabice kus rozkrojeného jablka. Nemělo by se ale cukroví dotýkat.

Nela Kaštovská

Rozhovory se studenty

téma: Vánoční tradice

Statistika odpovědí

1. Co pečete za cukroví?

- 1.1. Překvapivě všichni čtyři studenti, se kterými jsme dělali rozhovor, odpověděli, že pečou linecké.
- 1.2. Vanilkové rohlíčky se s perníky umístily na stejném místě. O jejich pečení se zmínili dva studenti.
- 1.3. Medvědí pracny a kokosové kuličky se také umístily na stejném místě. Každé peče jeden student.

2. Kdy kupujete vánoční stromeček?

- 2.1. V tomto se spolužáci neshodli. Někdo ho kupuje 12 dní před Štědrým večerem, někdo 2 týdny předem a někdo ho nekupuje vůbec, protože má plastový.

3. Kdy jdeš spát o Štědrém večeru?

- 3.1. Obě studentky se shodly na tom, že jdou spát až ve dvě ráno.
- 3.2. Jeden z chlapců chodí spát už v devět.
- 3.3. Druhý prý spát nejde vůbec.

4. Víš rok, kdy se narodil Ježíš Kristus? (správná odpověď: mezi rokem 7 př. n. l. až 1 n. l., rok nula neexistuje)

- 4.1. Dva žáci řekli rok 1 n. l.
- 4.2. Dva řekli rok nula.
- 4.3. A podle nás nejzajímavější odpověď - rok 3 př. n. l.

5. Koukáš se na vánoční pohádky?

- 5.1. Tři ze zúčastněných se dívají.
- 5.2. Pouze jeden ne.

Anna Chromcová, Daniela Slabá, Ema Grande

Kniha a film měsíce

(Ne)veselé Vánoce!

Anglické šlechtické sídlo obklopené bělavou sněhovou peřinou. Pokojná atmosféra zasněžené krajiny kolem panského domu a uvnitř něj rodina Westburyových a jejich hosté slavící poklidné a příjemné svátky. Přidejte jednu mrtvolu a několik podezřelých a z idylického románu se rázem stává napínavá detektivka, ze které vám běží mráz po zádech.

Román napsala Ada Moncrieffová a byl vydán roku 2020. Pro české čtenáře knihu přeložila Michaela Ponocová a vydalo ji nakladatelství Vyšehrad. Má 248 stran a je dostupná (nejen) v pražských knihovnách.

Sváteční vražda je další knihou do kolekce lehkých detektivních příběhů. Je to další kniha, která se hravě inspiruje příběhy spisovatelky Agathy Christie a přidává špetku humoru a nadsázky. Ale kromě toho, že je zábavná a vtipná, nenechá čtenáře klidným. Člověk neustále přemítá nad potencionálními vrahy a k rozuzlení knihy potřebuje stejné množství důvtipu a pozornosti jako samotný detektiv.

Přestože je kniha občas napsaná poněkud kostrbatě, zejména zdouhavé popisné části, čte se celkem svižně a lehce. Výhodou jsou také poměrně krátké kapitoly, které se zbytečně netáhnou, a každá kapitola je ukončena v tom správném momentě. Ze začátku se může kniha zdát trochu nezáživná a rozvleklá. Jedná se však jen o samotný začátek knihy, který nás seznamuje s hosty v domě a uvádí nás do situace, která se stává stále napínavější. Knihu Sváteční vražda bych tedy doporučila všem fanouškům detektivního žánru, kterým nevadí špetka humoru a přímočarosti. Je to zkrátka ideální prázdninová kniha pro čtenáře dobrodružnější povahy.

Carpe diem!

Je lepší dělat to, co bylo člověku předurčeno člověkem jiným, nebo si sveřepě stát za vlastními sny a nenechat se vykolejit?

Film Společenstvo mrtvých básníků, v anglickém originále Dead Poets Society, režiséra Petera Weira spatřili diváci poprvé v roce 1989 a už tehdy jim vyrazil dech.

Příběh se odehrává na konci dvacátého století v konzervativní chlapecké akademii ve Vermontu. Mezi hlavní hrdiny patří skupinka teenagerů, zejména dva chlapci - Neil Perry (Robert S. Leonard) a Todd Anderson (Ethan Hawke), kteří najdou ve svém novém učiteli literatury spřízněnou duši. Profesor John Keating (Robbie Williams) vrátí mladým chlapcům do života naději a každodenní radost a osvětlí jim pravou podstatu básní a literatury, ale i života.

Film je naprosto jedinečný. Kromě toho, že je velice emotivní, je taky do jisté míry filozofický a nutí diváky zamyslet se nad vlastním životem a rozhodnutími. Po shlédnutí filmu má divák chuť dělat vše a nic zároveň, smát se, brečet, ale hlavně žít! Heslo z filmu „Carpe diem“, tedy užívej dne, zní divákům v uších ještě velmi dlouho.

Film bych doporučila všem divákům, které zajímají existenciální otázky a hledání smyslu života.

Natálie Macháčková

Kvíz

1. Vidíš, jak někdo někoho mlátí. Co uděláš?

- Díval by ses. (1b)
- Zastal by ses oběti. (2b)
- Smál by ses oběti. (3b)
- Přidal by ses k šikanujícím. (4b)

2. Jaký je tvůj ideální den?

- sám s knihou v ruce doma u krbu (1b)
- pečení s kamarády (2b)
- s kamarády venku v hospodě (3b)
- na párty do tří do rána (4b)

3. Jaký je tvůj oblíbený předmět?

- biologie (1b)
- společenské vědy (2b)
- matematika (3b)
- přestávka (4b)

4. S kým nejraději trávíš čas?

- sám (1b)
- s rodinou (2b)
- s kamarády (3b)
- s cizími lidmi (4b)

5. Je zombie apokalypsa. Co uděláš?

- Nevíš, že se vůbec něco děje. (1b)
- Obětuješ se a zachráníš ostatní. (2b)
- Vymýšlíš, jak zachránit lidstvo. (3b)
- Zemřeš jako první. (4b)

6. Jak bys někoho pozval(a) na rande?

- Nikoho si nehledáš. (1b)
- Napsal(a) bys básničku a poslal(a) ji poštou. (2b)
- I don't chase, I attract. (3b)
- Zařval(a) bys na ni/něj přes celou místnost balící hlášku. (4b)

7. Jaká je tvoje oblíbená stanice metra?

- jezdíš autobusem (1b)
- Palmovka/Jiřího z Poděbrad (2b)
- Muzeum/Vyšehrad (3b)
- Smíchov/Hlavní nádraží/Kačerov (4b)

8. Jaký je tvůj styl oblékání?

- Dark academia (1b)
- Old money (2b)
- nic extra (3b)
- Street style (4b)

9. Jaké je tvé oblíbené místo ve škole?

- klubovna (1b)
- třicítka/ateliér (2b)
- šatny (3b)
- jídelna/bistro (4b)

10 – 17 bodů: Gratulujeme! Jsi bříza. Jsi převážně introvert, který se nechce míchat do věcí cizích lidí. Jsi chytrý, skromný a hodný, ale trochu mimo. Radíme ti se více zapojovat do společnosti a více interagovat s ostatními lidmi. Neignoruj své blízké!

18 – 25 bodů: Skvělé! Jsi javor, to znamená, že jsi stará duše – rozumný, spolehlivý a loajální. Nebojíš se pomoci druhým a máš dobré vztahy se svou rodinou. Tím, že jsi tak nápomocný, se stáváš zranitelným – nastav si hranice a pečuj o sebe stejně jako o ostatní. Pomáhat ostatním je nádherné, ale nezapomeň, že i ty potřebuješ čas a prostor.

25 – 32 bodů: Jupí! Vyšla ti borovice. Živý společník, se kterým je vždy zábava. Jsou pro tebe důležití tví přátelé, často je ve svém životě dáváš na první místo a zapomínáš na sebe a své zájmy. Zkus více milovat sám sebe a najít klid v duši.

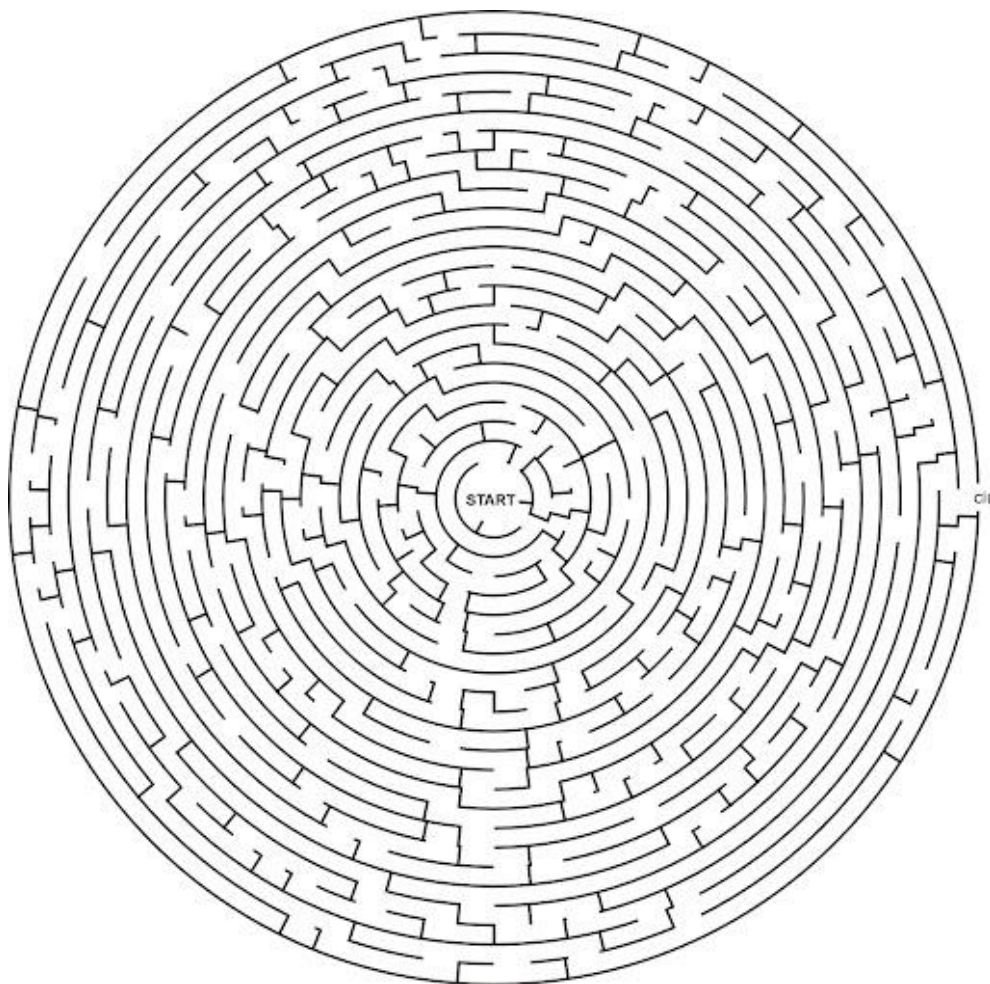
32 – 40 bodů: No teda... jsi smrk! Velmi energický a přátelský člověk. Jsi velký extrovert a nikdy s tebou není nuda. Rád chodíš do společnosti a bavíš se se všemi, kdo jsou tě ochotni poslouchat. Možná by ses měl trochu zklidnit a začít brát věci seriózně, protože ne vše je velký vtip.

Andrea Nguyen a Ester Teyslerová

Luštění

Jak dlouho Ti zabere vylústit sudoku? Stopni si čas, výsledek nám pošli na Instagram a tvoje jméno se možná objeví v dalším čísle s titulem **mistr v luštění**.

	3		9		8		6	
		9		7		4		
6								1
4	7		5		1		9	6
1	8		4		3		2	7
5								8
		8		1		2		
	1		2		9		5	

①

②

	2		1					6
		8	7			5		
	9			5	3		1	
8	6							
7		1		4		9		2
							6	7
	8		5	7			4	
		5			8	6		
6					1		3	

☆☆☆